

Българска

Издание
на Съюза
на лесовъдите
в България

ГОРА

ISSN 1312-7055

Брой 1 (25), год. VI, март 2010 г., София 1303, ул. "Антим I" №17

www.bulgarian-foresters.info

e-mail: bggora@abv.bg

Някои принципи в концепцията за нов Закон за горите

В края на януари и началото на февруари в страната се състояха три последователни срещи, на които бяха дискутирани промените в горското законодателство и бяха поставени актуални за сектора въпроси.

На 19 януари в Харманли се състоя колегиум на Изпълнителната агенция по горите с участието на зам.-министъра на МЗХ доц. Георги Костов. Д-р инж. Любчо Тричков - началник-отдел в ИАГ, представи идеите на

Програмата за европейско развитие на България в частта ѝ за горите. Инж. Тони Кръстев - координатор на комисията за подготовка на проекта за нов Закон за горите, представи основните принципи, залегнали в законопроекта. Бяха направени презентации и бяха дискутирани проблемите и възможностите за по-ефективно усвояване на средствата по горските мерки на Програмата за разви-

тие на селските райони. Специално внимание бе отделено на предимствата на изграждането и въвеждането на интегрирани системи за управление на качес-

тите, както и основните принципи, залегнали в проекта за нов Закон за горите. Бе даден отговор на всички поставени въпроси.

Темите бяха дискутирани и на третата среща, състояла се на 3 февруари във Велинград, по инициатива на Регионалния съвет на СЛБ, с помощта на РГД - Пазарджик. Доц. Георги Костов, д-р инж. Любчо Тричков и инж. Тони Кръстев

Момент от срещата във Велинград

отговориха на повдигнатите въпроси.

На 4 и 5 февруари във Велинград, Пазарджик и Раkitово бе отворена приемна на председателя на СЛБ, която бе посетена от колеги и граждани. Бяха поставени много въпроси, свързани с необходимостта от информиране на обществеността за работата на лесовъдите, работата с подрастващите и други.

На стр.4

Дискусии

Недървесни ресурси от нашите гори

Недървесните горски ресурси са част от ползите, които горите допринасят за човечеството. В Закона за горите (2007, изм. и доп. през 2000, 2003 и 2008 г.) ползванията от горите и земите от горския фонд - добив на смола, борина, сено, листников фураж, лико, кори, семена, събиране на гъби, горски плодове, други растения и части от тях, улов на животни, които не са дивеч, паша на селскостопански животни, пчеларство и други, без ползване на дървесина, у нас се наричат странични ползвания. Според FAO (1999) те са "продукти от биологичен произход, различни от дървесина, добивани от горите, другите

На стр.2

Собствениците на гори губят милиони

Всяка година собствениците на гори в България търпят загуби между 65-70 млн. лв., лишени от възможността за получаване на доход от водоохранната функция на техните гори. Направената научнообоснована икономическа оценка показва, че 1-2 % от цената на водата би следвало да отидат при собственика на гора. Това е нищожна цена като разход в цената на водата, но 65 млн. лв. са значителен приход за собствениците на гори, от който те са лишени несправедливо в момента.

Създаването или купуването на гора е инвестиция. Собственикът на гори прави разходи за охрана, стопанис-

ване и управление на горските територии и очаква паричен поток от бъдещи приходи. Всеки собственик би стопанисвал гората си като водоохранна, при условие че има възможност да извлече доход от тази собственост. Като се има предвид, че в тези гори се ограничава, а в повечето случаи се и забранява извършването на сечи, собственикът не реализира доходи от продажба на дървесина и така се създават пропуснати ползи.

Обезщетенията за пропуснати ползи са аспект на обичайната система за подпомагане на горското стопанство в Европейския съюз.

На стр.2

Вестникът пред шестата година

С настоящия брой съюзният орган в "Българска гора" прекраща прага на шестата година. Въпреки многото и големи препятствия в течение на цели пет години можа да се развие една, в истинския смисъл на думата, плодотворна дейност, целяща преди всичко да се обедини лесовъдската колегия в една силна организация и да се дискутират много комплицирани въпроси, които са свързани със запазването и стопанисването на нашето национално богатство - горите.

Верен на своите традиции, нашият вестник ще следва и занапред програмата на Съюза. Вестник "Българска гора" ще се списва и занапред така, че да съдейства за решаване на всички животрептящи въпроси, които засягат пряко или косвено горското дело в нашата страна. Частните интереси, които не са в съгласие с големите общи интереси и задачи на горското и ловното ни стопанство, ще бъдат пренебрегнати. Необходимо е нашето лесовъдство да се усъвършенства, а нашето горско стопанство да бъде на висотата на останалите европейски страни.

Вестник "Българска гора" ще бъде отворен към всички, които обективно посочват недостатъците в стопанисването на горите. Ще поставя на обсъждане всички въпроси, които целят повдигане на моралните устои и пресътит на лесовъдската колегия и на нашата организация. Съюзният орган ще бъде проводник на критични бележки, които се отнасят до управлението на горите и онези действия, които не са в хармония с горската наука, горското законодателство и принципите на модерната европейска горскостопанска практика. Вестникът ще осведомява колегията за постиженията в областта на лесовъдските науки. Ще запознава читателите с постижения в ежедневната работа по изпълнение на различните мероприятия в горския отрасъл за правилното съхраняване и ползване на нашите гори, за опазване на биологичното разнообразие и защита на природата.

За всичко това обаче съюзният орган се нуждае от активизиране на своите сътрудници. Вярваме, че повече съюзни членове могат да информират за дружествения живот, да изпращат в редакцията статии по вълнуващи ги въпроси, да правят предложения, да участват в дискусии на страниците на вестника, да изразяват мнение по всичко, което ги вълнува относно настоящето и бъдещето на горския отрасъл.

Вярваме, че не само постоянните ни сътрудници, но и всички колеги ще подкрепят списването на вестника, с което ще се внесе по-голямо разнообразие в неговото съдържание, за да бъде вестникът наистина изразител на целокупната лесовъдска колегия в страната.

Заседание на Управителния съвет на СЛБ

На 9 февруари 2010 г. в Аулата на Лесотехническия университет се проведе заседание на Управителния съвет на СЛБ. Заседанието бе открито и ръководено от доц. Иван Палигоров - председател на Съюза, при дневен ред:

1. Вземане на решение за провеждане на общо събрание на СЛБ.
2. Обсъждане на проект за Мандатна програма на Съюза за периода 2010-2014 г.
3. Обсъждане на проектобюджета на СЛБ за 2010 г. и отчета за изпълнението му през 2009 г.
4. Организационни въпроси.

Направено бе предложение за делегати на общото събрание да бъде избран по един представител на 150 членове на Съюза.

Обсъден бе предложеният проект за Мандатна програма на Съюза за периода до 2014 г. Програмата остава отворена за допълнения и становища от страна на всички дружества на СЛБ. В нея бе предложено да залегнат различни

На стр.4

От стр. 1

Недървесни ресурси от нашите гори

Ст.н.с. д-р Мария СТОЯНОВА
Институт за гората - БАН

залесени земи и от дървета извън горите”. Определението на FAO за “недървесни горски продукти” по-пълно отразява съдържанието и дейностите в тази област, отколкото възприетото у нас “странични ползвания от горите”, и по-нататък ще използваме наименованието, дадено от международната организация.

Разнообразието от недървесни горски ресурси в отделните райони води до трудности в дефинирането и класификацията им в световен мащаб. Общото е, че тези ресурси са обект на ползване в повечето райони на света, най-често в по-бедните страни, където понякога са основен поминък на местното население. Регулирането на ползването и опазването на тези ресурси е важно за развитието на тези райони и същевременно за запазване на биоразнообразието в тях.

Недървесните горски ресурси могат да бъдат от растителен и животински произход. От растителен произход у нас те могат бъдат класифицирани по следния начин:

- суровини за промишлена преработка: балсамова смола, борина, растителни дъбилни материали, етерични масла;
- хранителни и лечебни продукти: горски плодове, лечебни растения и гъби;
- фуражи, паша на животни и паша за пчеларството - сено, фуражи от дървесни видове (листници), горски семена и др.
- други - лико, корк, коледни елхи, върбови пръчки и други.

А от животински произход - пчелен мед, охлюви, насекоми и други.

По данни на FAO (1993) общата стойност на недървесните горски продукти на световния пазар се оценява на 11 билиона щатски долара. От тях стойността на лечебните растения (в млн. щ.д.) е 689.9, на ядките - 593.1, на корените от жен шен - 389.3, на корка и продуктите от корк - 328.8, и на етеричните масла - 312.5.

Недървесните ползвания от нашите гори са се развивали в зависимост от нуждите на обществото и търсенето на вътрешния и международните пазари.

Смолодобиването. Една от най-старите дейности на ползване на биологичните ресурси на гората. Началото на производственото смолодобиване у нас започва през 1938 г., когато са добити 13 т смола. До 1950 г. добивът постоянно нараства, но остава в сравнително малки граници - от 100 до 220 тона. Тази дейност се развива интензивно до 1965 г. и достига своя максимум - 2945 тона. След този период смолодобиването постепенно намалява, за да замре сега почти напълно. Непривлекателният ръчен труд, липсата на подготвена работна ръка, трудоемкият характер на тази дейност и малките възможности за нейното механизирание, както и намалелите запаси от зрели насаждения и настъпилите промени в икономиката на страната през последните години се отразиха неблагоприятно на добива и реализацията на балсамовата смола.

Борината. Силно просмолена иглолистна дървесина, която се използва за производство на екстракционен колофон и терпентиново масло, флотационни масла или за битови нужди като подпалки за печки и камини. У нас борина е добивана през един кратък период (1960-1970 г.) от иглолистни видове, които съдържат ядрова дървесина като белия бор, черния бор и бялата мура в обем от 11 901 до 16 644 тона. Добивана е пълна борина в гори, в които са изведени възобновителни сечи, когато е имало търсене за промишлена преработка, но тази дейност е изключително трудоемка и често икономически неизгодна. В настоящия момент тя се търси основно за подпалки.

Дървесната зеленина. Включва иглолистата и листата на дървесните и храстови видове заедно с тънките леторасли с дебелина до 8 мм и се оползотворява за производство на етерични масла, иглолистно витаминозно брашно, хлорофил-кароотинова паста и като фураж за домашните животни. В сега съществуващата практика в горския сектор у нас почти напълно се пренебрегват възможностите за реализиране на приходи от недървесни ресурси за производство на етерични масла и други продукти от иглолистата, балсамова смола, фуражи, растителни дъбилни материали.

Горските плодове и лечебните растения (билки). Те са източник на суровини за фармацевтичната и хранително-вкусовата промишленост, международната търговия, вътрешния пазар и за задоволяване на определени нужди на местното население. В много случаи те се предпочитат пред получените по синтетичен начин лечебни средства. В нашата страна ежегодно се събират като суровини за преработка и за пряка употреба около 200-250 вида растения, основно от земите на горския фонд. Те са богати на биологичноактивни вещества, а слабата химизация на горското стопанство и отдалечеността от големите промишлени центрове е предпостав-

ка и условие за екологичната им чистота и повишения интерес към тях.

Ползването на ресурсите от лечебни и горскоплодни видове сега се осъществява съгласно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за горите, Закона за лечебните растения и Закона за защита на природата. В тези нормативни актове лечебните и горскоплодните видове, в зависимост от състоянието на запасите им, са отнесени в следните групи: Видове, забранени за събиране; Видове в специален режим на ползване; Широко разпространени видове, чиито национални запаси представляват интерес за събиране за търговски цели.

Количествата горски плодове и билки, добити от горския фонд в периода 1997-2006 година, за които са събирани такси по Закона за горите, показват, че през този период ежегодно са добивани орехоплодни (орех и лешник), горски плодове (боровинки, къпини, малини, шипки, трънки и др.), билки (липов цвят, стръкове, цветовете и др. от различни растения) и кори. Количествата им през отделните години варират, което е свързано с плодосенето, състоянието на находищата, динамиката в климатичните въздействия и организацията на работа.

Липовият цвят и шипките са едни от най-търсените на международния пазар и у нас. През последните 10 г. количеството на липовия цвят варира в границите от 135.5 до 1048.8 т, или средно 517.9 т годишно, а за шипките - от 128.6 до 500.0 т, или средно 326.3 т годишно. От събираните горски плодове с най-голямо участие през последните години са къпините и трънките, съответно 32 и 28 %, следвани от боровинките (19 %) и малините (3 %), други плодове (18 %).

Умереният климат в нашата страна с достатъчни количества валежи и подходящи почвени условия определят богато разнообразие от **гъби** в горския фонд. От срещащите се ядивни гъби у нас практически интерес представляват двадесетина вида, от които най-често се събират и имат търговска стойност около 10 вида, със значително вариране на събраните количества - от 198 т през 1961 г. до 7937 т през 2005 година. В периода 1997-2007 г. са добивани от 1351.1 до 7937 т, средно годишно - 3528.5 тона. С най-голямо участие е манатарката - 53.5 %, следвана от пачия крак - 17.1 %, челядинката - 3.4 %, рижиката - 6.8 %, масловката - 5.0 %. Саждивката и майската гъба са в границите на 1.4 - 2.0 %, а с най-малко участие са смръчкулата и дипленката - 0.1-0.3 %. Останалите 10.4 % са другите събирани гъби в горите, които не се отчитат самостоятелно. Добивът на гъби е силно зависим от биологичните им особености, от динамиката на екологичните фактори на средата през годините и от организацията на работа и може да донесе значителни приходи на собствениците на гори.

Листата и тънките клонки на дървесните и храстовите видове, тревата в насажденията и естествените горски поляни и ливади представляват ценен хранителен продукт за селскостопанските животни. Ползването им се осъществява чрез добиване на сено, плодове и семена, добиване на листна маса и клони от дървесни и храстови видове и паша на селскостопанските животни. От лесовъдска гледна точка добиването на сено е най-приемливия начин на ползване на тревата от горските поляни и ливади. В системата на горите добиваното сено по отчет през периода 1997-2006 г. варира от 3222 до 137 866 тона.

Плодовете и семената. Представляват интерес като фураж за домашно хранене на селскостопански животни в свежо и изсушено състояние - жълъдите на дъбовете и бука. С богатото си съдържание на белтъчини и мазнини плодовете и семената на гледичията и акацията се използват като суровина за производство на фуражни смеси. Количеството на събраните семена през отделни години варира в широки граници от 7.1 до 155.8 т, което в голяма степен се дължи на различното плодосенение през отделните години, особено при дъбовете и бука, които плодосят през няколко години.

Използването на клоните и листата за направа на листници е все още практикувана форма за осигуряване на груб фураж за селскостопанските животни през зимата. Листников фураж се приготвя главно от различните видове дъб, но подходящи са също габърът, акацията, тополите, трепетликата, върбите, липите, ясенът, кленовете. Най-безвредно за гората е, когато той се добива в съчетаване с воденето на отгледните и възобновителните сечи.

Пашата на пчелите в горите е свързана с използването на медосносните дървесни, храстови и тревни видове за производство на пчелни продукти. Тя е една полезна дейност, при която пчелите опрашват цъфтящите ентомофилни растения, а те, от своя страна, са естествен източник на храна за тях. В планинските и полупланинските райони от страната, заети с гори, има разнообразна паша за пчелите. Създадените изкуствени насаждения от акация, върба, липа, тополя и други са добра медоносна база. Тревната растителност от горските поляни и ливади също предоставя богата паша за пчелите. Съществуващите и създаваните изкуствено условия

за паша на пчелите в горите са благоприятна предпоставка за развитие на пчеларството и възможност за получаване на допълнителни доходи от собствениците на гори.

От местно растящите дървесни видове с най-силно развит **ликова тъкан** се отличава липовата кора. Ликото от нея може да се използва за производство на рогозки, чанти и други плетени изделия за бита, в лозарството и зеленчукопроизводството. Количеството на добиваното лико през периода 1997-2001 г. е в границите от 19.6 до 88.6 тона.

Коркът е важен доходоносен недървесен продукт. Най-дебел корков слой се отлага при корковия дъб (*Quercus suber* L.). Създадените горски култури от корков дъб в южните части на страната показват, че у нас има възможности собствениците на такива гори да добиват тази суровина.

Естествените иглолистни дръвчета, отсечени или живи, и **иглолистната зеленина** са традиционно най-желаната коледна и новогодишна украса. За собственика на гора те могат да бъдат важно ползване, което съчетава отгледните грижи за гората с реализация на продукти още в млада възраст. Предпочитани дървесни видове за елхи са обикновената ела, смърчът, белият и черният бор и дугласката ела. Количеството на добиваните елхи е между 37 641 през 2001 г. и 433 025 броя през 1997 г., което е показател, че има възможности за разширяване на тази дейност.

От направения преглед се вижда, че през отделните периоди приоритет са имали различни недървесни продукти в зависимост от нуждите на обществото. През отделните години добиването им е непостоянно и варира в твърде широки граници до пълното отмиране на някои от тях. Постоянен интерес пазарът проявява главно към лечебните растения, горските плодове и гъбите.

Съществуват възможности за по-целенасочено и всеобхватно ползване на недървесните горски ресурси при спазване на законовите изисквания, опазване и обогатяване на биологичното им разнообразие. Необходимо е собствениците на гори да проявяват по-голяма инициативност и самостоятелност, за да могат да се възползват по-пълноценно от изгодите, които могат да се получат при организиране на добив, преработка и търговия с недървесни горски продукти.

Освен събирането на суровини от естествените насаждения в земите от горския фонд е възможно да се разшири култивираното отглеждане на горскоплодни, лечебни, етерично-маслени, ягодоплодни култури и гъби. За създаването на тези насаждения собствениците могат да получат субсидия от Държавен фонд “Земеделие” по Програмата за развитие на селските райони.

Собствениците

От стр. 1

Тази система е елемент от общата структурна и данъчна политика на повечето страни в Европейския съюз за стимулиране на горското стопанство с оглед подобряването на икономическите, екологичните и обществените функции на горите и развитието на селските райони. В Резолюция на министрите на околната среда на Европа, приета още през 1993 г. в Хелзинки, се посочва: “... Собствениците на гори, които осигуряват ползи за обществото от многоцелевото стопанисване на горите и поради това ограничават дървесинопроизводството, следва да бъдат обезщетени от обществото”.

Собственикът на гора трябва да получава доход от продукта вода.

България е сред най-бедните на водни ресурси страни както в Европа, така и на Балканския полуостров. Горите ни имат значим принос във водностопанския баланс на страната. 85 % от водните ресурси се формират в планински водосбори с преобладаваща горска растителност, а 60 % от поливните площи се напояват от води, идващи от горските водосбори. От горските територии се осигурява воден ресурс, задоволяващ около 60 % от нуждите от питейна вода.

Голяма част от водата като природен ресурс е продукт на горите като цяло и е най-силно изразен в горите с водоохранна производствена функция. По своя характер водоохранните гори изпълняват функцията на многогодишен изравнител, от който целогодишно се формира един равномерен отток от условно чиста вода, която чрез водостопанските инфраструктури достига до водопотребителите и водоползвателите.

Необходимо е чрез Закона за горите да се даде правото на собствениците на водоохранни гори да получават доход от своята собственост, за да бъдат стимулирани да запазват водоохранните и водорегулиращите свойства на горите. Това ще осигурява достатъчно количество чиста вода за нашите деца и внуци.

Как стоят нещата в България?

Използваните води средно за година са 5.681 млрд. м³, което е над 80 % от общо изетите количества вода. Промислеността използва средно около 90 %, като най-голям дял заема използването на водата за производството и разпределението на газ, електро- и топлоенергия - средно 4.616 млрд. куб. метра.

Интензивно или екстензивно тополово стопанство

Ст.н.с. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

В началото на октомври в Лесотехническия университет тържествено бе отбелязана стогодишнината от рождението на един от най-видните български учени в областта на горското стопанство проф. Боян Захариев. Човек с богата ерудиция и дълбоки познания в областта на горските култури, той бе един от строителите на съвременното тополовство на България. Това ми дава повод да припомня някои от основните правила за изграждането на съвременно интензивно и високопродуктивно тополово стопанство.

В края на 50-те и началото на 60-те години на XX в. горското ведомство дава насоки за развитие на тополовото стопанство у нас. В Свищов е създадена Базата по тополите към Института за гората, която след това прераства в Опитна станция за бързорастящи горскодървесни видове, в Пазарджик е открито Тополовото стопанство. Започва активна организационна и научно-изследователска работа по тополите и върбите.

Голяма помощ на практиката и науката оказват обзорите на проф. Захариев по проблемите на тополовото стопанство, а изключителната работоспособност и стремеж към новостите на дългогодишния директор на Тополовото стопанство в Пазарджик инж. Дамян Йовев позволяват да се създадат маточници от най-перспективните за времето тополови клонове. Машабната научноизследователска работа по тополите, проведена под ръководството на ст.н.с. Венцислав Факиров и ст.н.с. Христо Димитров, с участието на ст.н.с. Цанко Цанов, ст.н.с. Деню Денев, проф. Димитър Коларов, ст.н.с. Петър Калчев, ст.н.с. Янчо Наиденов, проф. Пенчо Ганчев, инж. Стамен Димитров, в края на 60-те и началото на 70-те години на XX в. позволява да се картират тополовите и върбовите месторастения по оригинална българска методика; да се районират тополовите клонове в зависимост от техния растеж, продуктивност, устойчивост към заболявания и абиотични фактори; да се определят нормите на поливане и торене в разсадниците и културите; да се разработят технологии за производство на посадъчен материал, за създаване, отглеждане и рентабилност на тополовите култури; да се положат основите на агролесовъдството в долния лесорастителен пояс.

Разбира се, резултатите не закъсняват и от 1972 г. започва смяната на клон Р. х eur.cl Regenerata с Р. х eur.cl I-214. По това време от Холандия са внесени Р. iteramericana Rab, Barn, Donk, Р. х eur.cl. Agathe F. С помощта на Международната комисия по тополите и благодарение на лични контакти от Италия се внасят клоновете тополи Р. х eur.cl. I-37/61, Р. х eur.cl. I-39/61, Р. de.toides I-69/55 и др., от Румъния - Р. х eur.cv. Robusta R-16, от Португалия - Р. х eur.cv. NNDV, чрез Сърбия - унгарският клон Raponia. Впоследствие архивната колекция на ОСБГДВ - Свищов, се обогатява и със серията Unal от Белгия, представители на Р. nigra от Турция, Словакия и други.

Богатството на клонове позволява създаването на мрежа от сортови опити, заложенни по европейска методика върху основните тополови месторастения у нас. На базата на получените резултати от тези комплексни изследвания е извършено райониране на клонове-

те тополи. По площ и запас тополовите култури достигат европейските стандарти - от 150 до 400 м³/ха, при турнус на сеч 12-15 години. Мисля, че е крайно време на базата на резултатите от новите опити на Станцията в Свищов това райониране да се актуализира и да се примени към нова клонова структура на тополовото стопанство у нас.

Успехите на тополовството в България довеждат до приемането на страната за член и равноправен партньор в Международната комисия по тополите, което става през септември 1971 г., а от

1975 г. специалисти от ОСБГДВ - Свищов, започват да участват в работните групи по проблемите на болести, производство на биомаса, селекция, номенклатура на тополите.

През първото десетилетие на новия век обаче има сериозен спад в състоянието на тополовото стопанство у нас. Основните технологични проблеми, които, според нас, дърпат тополовото стопанство в България към екстензивен тип на развитие, са:

- изследванията на чужди и наши учени (Монографията на ФАО "Тополите и върбите при производството на дървесина", 1982, Рим, "Наръчник по тополовството") показват, че за добив на резници трябва да се използва преди всичко втората третица на прътите, където дебелината на резника и броят на пъпките са оптимални. При първата третица няма достатъчен брой пъпки на един резник, а в третата третица често пъти прътите не са добре вдървенели;

- резниците в снопчетата се различават съществено по дебелина, което е причина за нееднаквия старт на фиданките;

- почвата в разсадниците преди засаждането на резниците често пъти не се обработва по най-подходящия начин, поради което резниците се повреждат при засаждането;

- в немалка част от тополовите разсадници не се прилага основно торене, а подхранването се извършва по шаблон (само с амониева селитра), а не се използват комбинирания листни торове, чрез които се внася фосфор в количества, водещи до повишаване на вкоренителната способност на резниците и по-късно - на фиданките;

- закъснява се с пензирането на фиданките, оставят се клонките

да вдървенят, а за отстраняването им се използват сечива, които нараняват стъблата, или се отчекват с ръка. В създадените рани се настаняват малката тополова стъклена и малкия тополов сечко;

- при сортирането на извадените фиданки не се отстраняват екземпляри с формирани се върху стъблата гали на дървесиноатакуващите насекоми, с повече от 3-4 наранявания по стъблото, не се бракуват силно увредените от градушка фиданки. Всичко това води в едно- и двегодишните култури интензивно да се заселват малък тополов сечко и малка тополова стъклена, като за разселването допринасят и старите върбови и тополови дървета в близост до младите култури;

- добрата лесовъдска практика у нас и в чужбина показва, че третирането на корените на фиданките с 1 % воден разтвор на "Агрикол", преди съхраняването или засаждането им, дава отлични резултати. След изваждането им фиданките трябва да се съхраняват грижливо с добро притъпкване на корените с рохкава влажна почва;

- при почти перманентния недостиг на стандартни фиданки се използват дребноразмерни или силно увредени от биотични и абиотични фактори, а опитът показва, че най-късно на втората година културите, създадени от тях, се бракуват;

- при засаждането на културите върху дренажите и условните тополови месторастения се допуска плитко засаждане и използване на нестандартни по височина фиданки, а във всички ръководства по тополовството е посочено обратното - по-дълбоко засаждане и използване на по-едноразмерни фиданки. Макар и сравнително скъпо, внасянето на 2-3 пелети на "Тераует" в дупките преди засаждане дава добър ефект. При изпитването на листния тор "Лактофол Г", е установено, че внасянето му в доза литър на декар (в 7 л воден разтвор) след формирането на десети лист на фиданките дава отлични резултати именно на проблемните месторастения;

- предпоставка за екстензивно тополово стопанство е засаждането на фиданките между пъновете. Трябва да се запомни, че итензивното високорентабилно тополово стопанство изисква изкореняване на пънове, риголване, кръстосано отглеждане на културите до третата година с прилагане на формирането на короните на втората година при ширококоронните клонове тополи, прилагане на прогресивното кастрене, борба с неприятелите по тополите. Трябва да се знае, че орането с класическия плуг е недопустимо и води до снижаване на ефективността на отглежданията;

- времето на кастрене, броят на поливанията, торенето и отглежданията, турнусът на сеч не са произволно избрани величини, а са определени на базата на дългогодишни изследвания и практически опит.

Разбира се, могат да се посочат редица още пропуски и слабости, но трябва да се отбележи, че и днес са налице добре отгледани тополови култури в ДГС - Оряхово, в РДГ - Пловдив, и другаде.

Смятам за целесъобразно възстановяването на Националната комисия по тополите. В състава ѝ трябва да се включат личности, убедени в необходимостта от нея, познаващи проблемите на интензивното тополово стопанство, с богат практически опит и комуникативност. Необходимо е и възстановяване на тесните контакти с Международната комисия по тополите.

на гори губят милиони

Държавата като собственик на този природен ресурс според Конституцията на Република България прехвърля правото на стопанисването му на водостопанските субекти, които извличат доходи от водата, но вече не като природен ресурс, а като стопанско благо, имащо определена пазарна стойност. Такива са например, ВиК дружествата, които са общински или държавна собственост (в структурата на МРРБ), ВЕЦ и други. В пазарната стойност като разход се включва и онази стойност, която държавата трябва да получи като икономическа реализация на своята собственост.

В съществуващата у нас практика тази стойност е заложена в размер средно по 0.02 лв./ м³ вода под формата на такса за водовземане и се заплаща от всички водопотребители и водоползватели. За правото на използване на водите се заплаща такса за водовземане от повърхностни и подземни води (чл.194, ал.1, т.1 от Закона за водите), която се натрупва (чл.196, ал.1, т.1 от ЗВ) в Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) към Министерството на околната среда и водите (МОСВ). През 2008 г. от ПУДООС са изразходвани средства за безвъзмездни помощи за Политика в областта на управлението на водите в размер на 139.800 млн. лв., а през първите 6 месеца на 2009 г. - 54.630 млн. лв., при планирани за съответните години по 44 млн. лв. И нито един лев от тези средства не отива при собствениците на гори.

Освен тази такса от 2006 г. със Закон за управление на водоснабдителните и канализационните услуги в цената на водата е включена и такса за управление на водоснабдителните и канализационните услуги, която пък отива в Държавната комисия за енергийно и водно регулиране.

Възниква въпросът за целесъобразността от точно такова икономическо отношение. Авансираният за осъществяване на водоохранната про-

изводствена функция капиталът трябва да бъдат защитени от институциите така, че да позволят на всеки собственик да формира бъдещите си приходи по веригата на водоползването и водопотреблението.

Резултатите от научнообоснованата икономическа оценка на водоохранните и водорегулиращите свойства показват, че между 0.01 и 0.02 лв. на 1 м³ вода би следвало да получи собственикът на гора. Освен това се доказва, че по ценовата верига до крайния потребител на вода относителните цени към настоящия момент имат равнище, което позволява в процеса на размяната да се осигури този рентен доход, за да се съхраняват водоохранните и водорегулиращите свойства на горите.

Поддържането на всички вътрешноприсъщи свойства на горите, в т.ч. и водоохранните и водорегулиращите, става с лесовъдска дейност, която има своята социална цена. Сега тя се поема основно от доходите от дървопроизводствените свойства на горите, които са над 90 % от общите за горския сектор. Тревожен е фактът, че през последните 10 години инвестиционните разходи за залесяване и стопанисване на горите достигат до 20-30 % от общите разходи, при над 50-60 % до 1998 година. Невъзможността на дървопроизводствената функция на горите да извлече достатъчно доходи за реинвестиране в горите води до търсене на други алтернативи за получаване на доходи. Една от тях е придаване на стоков характер на инвестициите във водоохранни гори.

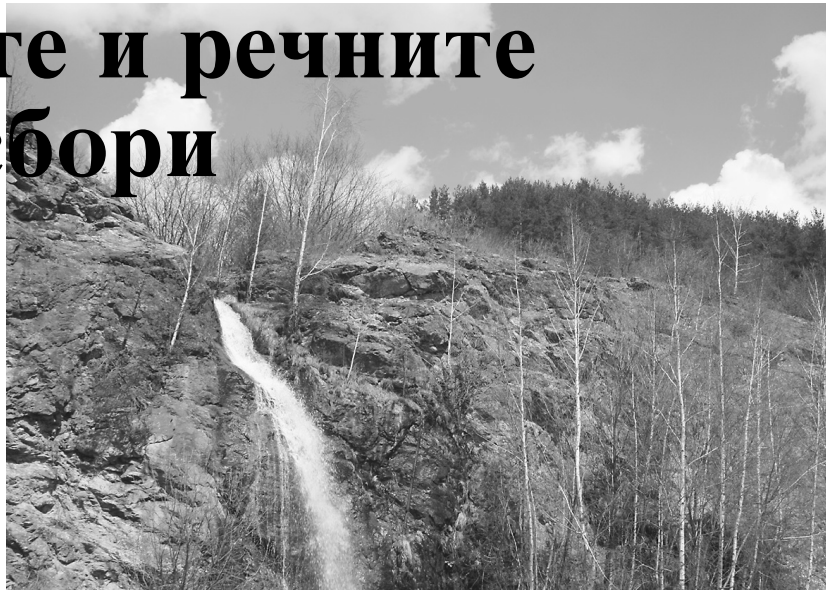
Остава само да има политическа воля и правилно политическо решение за разпределение на парите в България според икономическите принципи и закономерности.

Гл.ас. Невена ШУЛЕВА-АЛЕКСОВА
Катедра "Икономика" на ЛТУ

Горите и речните водосбори

Екологичното значение на горите е многостранно и от тяхното добро състояние е заинтересовано цялото общество. В лесовъдството често се използват термините водоохранна и водорегулираща функция на горите. Водоохранната се отнася най-често за цял водосбор или по-голяма територия и се изразява в стабилизиране на режима на повърхностните и подпочвените води за продължителен период от време. Водорегулиращата функция на горите се изразява в преразпределяне на водния баланс, тъй като горските насаждения имат значение за намаляване на повърхностния воден отток и увеличаване на вътрепочвения.

Тези процеси могат да бъдат подпомагани от природосъобразното ползване на горите и тяхното устойчиво развитие. Някои промени обаче в състоянието на горските екосистеми могат да бъдат причина за възникване на екологични кризисни състояния на природната среда в определени райони. Особено неблагоприятно явление във водния режим на реките са приижданията. За формиране на речния воден отток валежите са активна компонента, а за повишаване на ролята на горите срещу наводненията е важно да се подобрява тяхното състояние и лесистостта

на териториите.

Знае се, че от възрастта и пълнотата на насажденията зависи в голяма степен възможността на горите да изпълняват успешна водоохранна и почвозащитна функция. За различни райони у нас средната пълнота на горите е близка до граничната стойност, под която горските насаждения на стръмни терени не могат напълно да изпълняват това свое предназначение.

За растителната покривка в планинските водосборни басейни у нас горите са основен компонент и са един от факторите, които влияят върху речния воден отток. Много важно е да се развиват нови знания за взаимодействието между горските екосистеми и съставните елементи на хидроложките процеси, което ще даде възможност за изясняване на динамиката на определени антропогенни трансформации на горите и влиянието им върху речния воден отток.

Ст.н.с. д-р Надежда СТОЯНОВА
Институт за гората - БАН

От стр. 1

мероприятия, като честване на кръгли годишнини и откриване на паметни плочи, както и учредяване на Ден на българския лесовъд - 12 октомври. На тази дата през 1897 г. е връчен доклад на княз Фердинанд с предложение за основаването на Горско дружество в България. Освен това на тази дата през 1990 г. Независимият съюз на лесовъдите в България проведе своя Учредителен конгрес, на който бяха възстановени патриотичните и професионалните традиции на българските лесовъди от всички поколения. (Проектът на Мандатната програма е публикуван отделно).

Направено бе предложение и за по-голяма активност при отразяване на инициативите на Съюза във всекидневния печат, радиото и телевизията. Следва да се обърне по-голямо внимание на предложенията за сътрудничество между училищата и приятелите на горския отрасъл с дружествата и регионалните съвети на СЛБ по места, като тази дейност да се координира от член на УС на Съюза.

Инж. Борислав Божов - секретар на Съюза, информира подробно членовете на Управителния съвет за финансовото състояние на организацията, за предвидените постъпления от членски внос, както и за изразходваните средства през

Заседание на Управителния съвет на СЛБ

годината. Общата констатация бе, че приходната част на бюджета за приходната година не е изпълнена, което се дължи на недосъбрани членски внос и неабонирането за в. "Българска гора" от някои горски и ловни стопанства.

Направени бяха и някои предложения за промяна в реда и критериите при номинацията на лесовъди за приза "Лесовъд на годината". Предложенията за номинации ще бъдат изпратени в офиса на Съюза до 15 март т.г.

Отново бе разискван въпросът за по-широко участие на дружествата и регионалните съвети в списването на в. "Българска гора", за да може той редовно и навреме да отразява съюзния живот и да поставя за обсъждане най-наболелите проблеми по стопанисването, опазването и управлението на нашия горски отрасъл. Доц. Иван Палигоров - председател на СЛБ, запозна членовете на УС с проведената кръгла маса в Пазарджишкия регион по проекта за нов Закон за горите. (Направените предложения и проведената дискусия на кръглата маса са отразени в информацията на доц. Палигоров на стр. 1).

Председателят на СЛБ запозна

Управителния съвет с предложението на Европейския съюз на лесовъдите годишната конференция на СЕЛ да се проведе от 10 до 13 юни 2010 г. в гр. Анези, Франция, под мотото "Планинските гори", в която участие ще вземе и СЛБ.

След станалите разисквания и исканията съображения бяха взети следните решения:

- Общото събрание да се проведе на 28 април 2010 г. в Аулата на Лесотехническият университет. Като делегати да вземат участие, освен членовете на Управителния съвет на СЛБ, и по един избран делегат на 150 членове на Съюза от всеки от 16-те региона.

- Да се обсъди и да се приеме Мандатната програма на СЛБ за периода 2010-2014 година.

- Да се обсъди и да се приеме бюджетът на Съюза за настоящата година.

Заседанието на Управителния съвет премина при широка активност от страна на членовете на съвета, като бяха направени редица конструктивни предложения за по-нататъшно подобряване на работата на СЛБ.

Инж. Борислав БОЖОВ

Някои принципи в концепцията за нов Закон за горите

От стр. 1

Разгърналата се и продължаваща дискусия поражда необходимостта от някои отговори. Това се налага и от поставените въпроси на заседанието на УС на СЛБ на 9 февруари 2010 година.

По-важните въпроси, на които трябва да се отговори на този етап:

1) Проектът за нов закон се разработва с участието на много широк кръг от заинтересовани, които имат представители в комисията. Проведени са много тематични срещи с дискусии и разговори по отделни елементи на закона, като са отчетени мненията на участниците. Наложено е становището, че законът трябва да урежда обществените отношения в системата гора - горско стопанство - общество, при възможния паритет между заинтересованите страни, за дългосрочно възпроизводство на комплекса от икономически, екологични и социални функции на горите. Очаква се проектът да бъде готов до 15 март. Не се предвижда правилник за приложението на закона, като специалните въпроси да бъдат уреждани в наредби.

2) Налага се разбирането в стопанската дейност и в работата на ДГС и ДЛС да не се променя почти нищо, с изключение на оптимизирането на броя на поделенията в зависимост от площта на държавната горска собственост. За да се улесни работата и да се намали изтичането на средства, няма да се превеждат тарифни такси, а от приходите ще се разходват средства за предвидените в ЛУП мероприятия. Поради това, че някои ДГС и ДЛС няма да имат дос-

татъчно приходи, а и поради необходимост от по-ефективно управление на приходите и разходите, се предвижда в

Приемна на председателя на СЛБ във Велинград

зависимост от икономическата оптимизация да се създадат няколко (три, шест или повече) държавни горски предприятия, на които сегашните ДГС и ДЛС ще бъдат клонове на териториален принцип, без да се отнема тяхната самостоятелност.

3) Възприе се принципът опазването на горите да бъде ангажимент на техните собственици. Водят се разговори за намиране на подходящо решение за опазването на горите на частни физически и юридически лица.

4) Държавната политика и контролът върху всички гори се предвижда да се осъществява от Изпълнителната агенция по горите в състава на МЗХ (обмислят се няколко варианта), както и от нейни териториални звена - регионалните дирекции по горите, в които ще работят държавни горски инспектори. Предвижда се регионалните дирекции по горите да имат само контролни функции по отношение на дейността на предприятията, както и по отношение на стопанисването и ползването на всички гори, независимо от тяхната собственост.

5) Усъвършенства се системата на планиране с въвеждането на горскостопански планове и програми за всички гори, независимо от тяхната собственост. Плановите ще се изготвят за сметка на собствениците на гори. Предвижда се държавата да финансира инвентаризацията на всички гори в рамките на съществуващите граници на землищата и общините, както и основните противопожарни

мероприятия.

Предвижда се да се изготвят областни планове за развитието на горите като част от областните стратегии за развитие.

6) Ползването от горите ще се осъществява на базата на позволение, което ще се издава в реално време, с регистрация в електронната система на ИАГ, от отговорния за

това лесовъд за държавните гори или от наетите по договор лесовъди за недържавните гори. Експериментално приложението на системата ще бъде изпитано на територията на една регионална дирекция по горите. Частната лесовъдска практика ще се регистрира от специална камара.

7) Предвижда се собствениците на гори да могат да получават доходи от недървесните продукти, функции и услуги, което досега не е уредено. Например собствениците на водоохранни гори "пропускат" доходи поради ограничаване в тяхното стопанисване и ползване. Годишно тези доходи се изчисляват на повече от 60 млн. лева. Нещо повече, държавата финансира стопанисването и опазването на тези гори с повече от 16-18 млн. лева годишно.

Някои от поставените въпроси все още са предмет на дискусия, но това е началото на обсъждане, което се надявам да разширяваме в Съюза на лесовъдите, особено след като имаме проекта за нов закон.

Доц. д-р Иван ПАЛИГОРОВ
председател на СЛБ

Проект на Мандатна програма на СЛБ (2010-2014 г.)

Визия

Дейността ни е насочена към това, следващите поколения да получат от горите комплекс от екологични, икономически и социални продукти, свойства, функции и ползи поне в такива размери, каквито получаваме днес.

Основни цели:

Цел 1. Отстояване провеждането на дългосрочна научнообоснована горска политика.

Задачи:

1. Участие на СЛБ в разработването на проекта за нов Закон за горите.

2. Провеждане на приемна на председателя на СЛБ за обсъждане на идеите и концепцията за новия Закон за горите.

3. Провеждане на кръгли маси по по-важните проблемни области и въпроси, възникнали около проекта за нов Закон за горите.

4. Провеждане на дискусии по въпросите на устойчивостта на недървесните продукти, функции и ползи от горите.

5. Национална дискусия по проблемите на стопанисването на горите.

Цел 2. Утвърждаване на авторитета на организацията.

Задачи:

1. Участие на членовете на СЛБ с активна гражданска позиция в провеждането на реформата в горското стопанство на България.

2. Преработване на страницата на СЛБ в интернет.

3. Работа на представители на СЛБ с подрастващите, със синдикатите, с НПО и гражданите, в защита на професионализма, професионалната етика и морал, за защита на Българската гора.

4. Продължаване на работата за пропагандиране на историята и традициите на СЛБ.

5. Участие на представители на СЛБ в работата на конференциите на СЕЛ.

6. Провеждане на активни международни контакти със сродни организации от балканските страни.

7. Обсъждане на конкретна дата за честване на Ден на българския лесовъд. (РС на СЛБ - Бургас, предлага 12 октомври.)

Цел 3. Издигане на професионалната и общата култура на българските лесовъди.

Задачи:

1. Подготовка и провеждане на целеви семинари и обучения с работещите в системата на ИАГ по актуалната тематика на дълготрайното адаптиране на горите в условията на климатични промени.

2. Активизиране на работата в горския печат.

3. Съвместно с ИАГ, ЛТУ и други НПО да се разработят материали по горска педагогика - "Млади приятели на гората", "Що е устойчиво управление на горите и как да допринасям за него" и други.

За горския стражар

Незавидно е общественото мнение за горския стражар. За него само се говори, че изкористява службата си и извлича големи облаги от нея. Наистина има такива случаи, макар и рядко, но не са ли това само отделни хора, случайно попаднали на работа в горите, професионално неподготвени или пък приближени до някои особи с възможности да се облагодетелстват по незаконен начин от гората. Но техните дела не може в никакъв случай да се приписват на всички скромни и предани служители на горското дело у нас.

Облечен често пъти в недотам подходящо облекло, зле въоръжен, недостатъчно екипиран, дебнат от браконieri и нарушители в горите, горският стражар изминава десетки километри в студ и мраз, в кал и дъжд. Много често се съобщава за издевателства върху него от нарушители в горите - бива пребиван, стрелян, преследван. А виновните не се наказват. Нещо повече, виновни са обикновено нашите горски служители, затова че са потърсили отговорност от онези, дръзнали да разграбват гората. Горският ни стражар трябва да има подкрепата не само на своите ръководители и колеги в стопанствата, но и на местната власт, на цялото общество.

Служителят по горите съзнава, че неговият труд и жертви не се ценят. И срещу всичко това - една мизерна заплата, често изплащана нередовно, а обвиняван за какви ли не провинения, дори и за корупция. Не може и не бива повече да се скрива и премълчава. Трябва да се работи за подобряване на материалното и моралното положение на горския стражар, ако искаме да се подобрява опазването на горите. А сега повече от всякога се налага да се вземат крути мерки за опазване на националното ни горско богатство. И това, разбира се, ще лежи преди всичко на плещите на нашия горски стражар, за когото грижите ни трябва да растат с всеки изминал ден.

Възстановяване на боровите гори в Южен Сибир

Западносибирската равнина се простира между планинската верига Урал и левите брегове на Енисей и е с площ над 2.5 млн. кв. километра. В горното течение на река Об и притока на Том (тъмна вода) се е образувало междуречие със специфични почвено-климатични условия, благоприятни за растеж и развитие на сибирската дървесна флора. То е изградено от мезозойски и кайнозойски основни скали, покрити със сиви горски, подзолисто-дренирани и преобладаващи блатисти почви. Климатът в региона е континентален (средните зимни температури достигат от -19°C до -21°C, а средноюлските до +20°C). Валежите са 450-500 мм годишно, а вегетационният сезон е в пределите на 150-160 дни. Формираната горска растителност се отнася към подзоната на Южните борово-брезови гори.

В недалечното минало в междуречието се е простирала тайга от иглолистни, в които преобладавал сибирският бял бор (*Pinus sylvestris* L.) Близостта до железопътните магистрали, водният път по реките Об и Том, големите промишлени центрове (Томск, Кузбас, Новосибирск) са довели до пресилено ползване на горските масиви. Началото на интензивната експлоатация на горите започва в края на 20-те годи-

ни на миналия век. Днес в някои от иглолистните насаждения структурата и растежът са нарушени и се наблюдават частични смени с широколистни видове.

За лесовъдите и учените проблемът за възстановяване на изсечените или опожарените насаждения е свързан с оценка и стопанисване на горския фонд, с формиране на гори за промишлено ползване, рекреация и устойчиво развитие. По последни данни (от края на 2000 г.) лесистостта в междуречието е около 75 %. Значителна част от горите са млади, средновъзрастни и дозряващи (64 %). Немалък процент са и младите меки широколистни (трепетлика - 40.4 %). Това налага специалистите да си зададат въпроса не са ли загубени тези площи за най-производителните коренни борови насаждения? Явно не. В средновъзрастните насаждения рязко се намалява площта на широколистните, което показва незавършен процес за формиране на дървостойа от I и II клас на възраст.

В изсечените участъци боровите понизи са в по-малко количество поради ежегодното плодоносене на широколистните. Самосевът им подпомага растежа на бора с гъстото си покритие, а тревната растителност не образува чим.

Още в началните 3-5 г.

боровият подраст превишава значително растежа на трепетликата и брезата. След 10-15 г. преобладаващ вид става борът. В младинаците протича по-интензивен процес за оформяне на боров дървостой, който завършва към 30-40-годишна възраст, а широколистните чисти насаждения се превръщат постепенно в смесени. Когато тревната синузия е от типа боровинки - мъх, боровите дървета се възстановяват като матерински (майчини). След сечта на дървостоя сенколюбивите мъхове бързо засъхват. Образуват се вейникови и боровинкови съобщества, които са отлична среда за съхраняване на боровия налет от семена. Боровинките предпазват от преките слънчеви лъчи младия боров подраст, защитават го от замръзване и настъпване на широколистни. Сечищната площ доста бързо се възстановява като бора, с малък примес на бреза. Дърветата към 30-годишна възраст са предимно борови, с близък растеж по диаметър и с голям процент в една и съща степен на дебелина.

Високата пълнота сподобства за по-добро почистване на стъблата от клони, дърветата са с много добра пълнодървесност и с малък коефициент на сбежистост.

Част от територията в междуречието е заета от бла-

тистите гори. Те растат върху преобладаващи участъци земя, върху която във времето се натрупват неорганични вещества, остатъци от планктон и бентос от животни и растения, коренища от треви и мъхове. Това са едни от най-интересните горски екосистеми на Сибир. В тях е съхранено цялото биологично разнообразие на флората за тези горски ширини. Преобладаващите видове са: сибирски кедр (*Pinus sibirica*) - 31 %, бял бор (*Pinus sylvestris*) - 41 %, сибирска лиственница (*Larix sibirica*) - 6 %, бреза (*Betula pubescens*) - 20 %, трепетлика (*Populus tremula*) - 8 %, елша (*Alnus sibirica*), офика (*Sorbus sibirica*), черьомуха (*Padus avium*), клюква, червени и черни боровинки, гъби и други.

Боровите гори са от V-ти бонитетен клас и не са предмет на горскостопанска и дърводобивна дейност. На преходните блати дървесната растителност е представена главно от угнетени борове, с малка височина и сбежистост на стъблата. Увеличената влажност на почвата довежда до намаляване на продуктивността на насажденията и преход на бора към храстово-сфагнови групи блатни редени.

Наличието на 7-10 см слой от торф (богат на золни

елементи - до 10-14 %) подпомага интензивността на растежа в сравнение с други типове гора, растящи на богати почви.

Перлата на зоната на тайгата в междуречието Том - Об са насажденията от сибирския бор (наричан кедр) (*Pinus sibirica* Mayr.).

Значителна част от равнинните кедрови гори в региона са относително едновъзрастни (т.е. следпожарни поколения). Проблемът за тяхното съхраняване и рационално използване възниква през XX в. и не е решен все още напълно. Сибирският кедр е основен орехоплоден вид. Неговите семена имат хранително и лесовъзстановително значение. Те са продукт с високи вкусови качества с 40-80 % масленост. Въпреки че кедрът е от род Борови, той е вид на континенталния климат, успешно понася сибирските зими и устоява почти като листопадната.

Ако кедровият дървостой не се отсече в зряла възраст, след време настъпва деструкция, започва заблацияване и снижаване на продуктивността на местообитанията с всички негативни последици. В резултат на това огромни площи от кедровите гори са забранени за главни сечи. В участъците, където са изведени регулярни мероприятия, има произ-

водни брезови и трепетликови насаждения с пълноценен подраст от кедр. След сечта на брезата кедрът се освобождава. Той започва бързо да расте и формира продуктивни кедрови гори.

Заради ценните си хранителни качества все още се добиват се извършва с удари по стъблото и по стародавния метод, наречен шишкочой. С дървени бухалки (колотушки) шишкарките се брулят от клоните и се събират от земята в края на август в чували, съдържащи около 500-600 броя. От 35 кг шишкарки чистят рандеман е 10-13 килограма. Семената са без крилца и опадат заедно с шишкарките. За разселването на кедр в природата съдейства кедровката (*Nucifraga caryocatactes*), птица от сем. Вранови. Тя прави есенни запаси от семена за хранене в мъха или почвата и през зимата с изключителна точност изважда съхранените семена от дълбокия сняг. Когато не са открити, те израстват в групи от 7-10 поника. За добиване на качествени семена и разширяване на ареала на кедр в междуречието се създават лесосеменни плантации (ЛСП). В Калтайския опитен лесхоз от 2000 г. се провежда програма за създаване на единен генетико-селекционен комплекс за Южен Сибир.

Ст.н.с. д-р Христо ЦАКОВ
Институт за гората - БАН

Горското планиране и лесоустройството в законопроекта за горите*

Дейността, свързана с разработването на нов Закон за горите, е отговорна и трудоемка дейност. Необходима е преди всичко ясна цел и постановка на целите на управлението, които се постигат посредством закона. Необходима е висока компетентност на лицата, които са натоварени да разработят проекта. Същевременно неправилен подход е при писането на новия проект всичко да започва отначало, каквито признаци виждаме в част от представените ни материали.

Не откриваме сериозни аргументи в неофициалните намерения да се отнемат досегашните функции на "Агрореспроект" ЕООД. За всеки е ясно какво представлява тази институция и огромната ѝ роля за създаването на информационна основа за управление на горското стопанство в България в продължение на близо 110 години. Горското планиране на база лесоустройствената проучвателна и инвентаризационна дейност има предни позиции в европейското пространство и е оценено от съответните институции и отделни учени и специалисти по различни поводи. В годините на прехода се създадоха и частни фирми за извършване на инвентаризация и проектиране. Това създаде благоприятна среда за лоялна конкуренция между всички фирми и насърчаване на положителните практики в горското планиране. Стратегическото място на "Агрореспроект" ЕООД в планирането на горския сектор се доказва и с това, че тази държавна организация е включена в забранителния списък за приватизация. Сега както от частните, така и от държавната фирма се разработват проекти, които са необходими и научнообосновани доку-

мент за управление на горските територии в България.

В лесоустройствените проекти се съдържа всичко необходимо като основна и допълнителна информация за управление на горите и осъществяване на стопанската дейност в тях. С това безспорно е създадена една положителна практика. Резултат от това е сравнително доброто състояние на горите в страната. Постоянно се увеличават такива съществени показатели за горите като залесена площ, общ дървесен запас, общ годишен прираст, средна възраст, бонитет и пълнота на горите. Това е един силен аргумент в подкрепа на необходимостта и в бъдеще да се извършва инвентаризация и проектиране в горите посредством изпълне-

нието на лесоустройствени дейности.

Разбира се, има още много да се променя за подобряване и усъвършенстване на горското планиране в България, осъществено на база лесоустройствено проучване и проектиране. Това също е важна тема за дискусия, но тя изпада във вакуум, когато се наблюдават явни признаци за "коренни промени", и всичко това е насочено към спиране на досегашната система за устройство и управление на горите.

Считаме за неприемливо и необосновано предложението за двуфазово изготвяне и проектиране на лесоустройствените работи, тъй като то ще доведе до рязко влошаване на качеството на проектиране, до неужно удължаване на времето и до излишно оскъпяване на получената лесоустройствена информация. По

тази причина ние сме обезпокоени и сериозно загрижени как ще продължи занапред дейността, свързана с дългосрочното планиране и управлението на горския сектор.

Гарантия за сигурност, стабилност и устойчивост в управлението на българските гори - това са планове за комплексното из-

ползване и своевременното възпроизводство на горите и техните ресурси. Спазвайки принципа за приемственост, лесоустройствените проекти могат да бъдат непрекъснато усъвършенствани.

Новият Закон за горите трябва да осигури възможност за многофункционално управление на горите в страната. В него трябва да бъде поставена като необходимост инвентаризация и на нематериалните ресурси на гората и на тази база тяхното целево управление. Природозащитните и природоохранните функции на горите трябва да носят и съответен доход за горския сектор. И това е една друга съществена и необходима част от новия проектозакон, която трябва да бъде ясно формулирана.

Смятаме, че на този етап имаме възможност за изработване на успешен Закон за горите, като изхождаме от европейския опит и законодателството, както и от целия досегашен опит, свързан с управлението на горското стопанство в България. Интегрирането на европейския и нашия опит трябва да се извърши много внимателно, защото дори много добър Закон за горите на една развита държава не може да проработи успешно, без да се адаптира съобразно специфичните икономически, екологични и социални аспекти на нашата държава.

Това са все обективни условия, които налагат приоритетно да се съобразяваме с нашия досегашен положителен опит, както и с потенциала на нашата лесовъдска мисъл като теория и практика.

Проф. д.с.н. Иван МИХОВ
проф. д.с.н. Кирил БОГДАНОВ
гл. ас. д-р Явор ПОРЯЗОВ
доц. д-р Илко ДОБРИЧОВ
гл. ас. д-р Тома ТОНЧЕВ

* Материалът е предоставен на тематична среща по въпросите на горското планиране, проведена на 08.12.2009 г.

Продължаващо обучение в системата на горите

Доц. д-р Никола СТОЯНОВ -
ръководител на ЦСОК към ЛТУ

Центърът за следдипломно обучение и квалификация (ЦСОК) е създаден с решение на Академичния съвет на ЛТУ през 1999 г. Предметът на дейност, съгласно Правилника за дейността на ЛТУ, е разпространение на научните познания в областта на науките за гората, дървообработващата и мебелната промишленост, интериора и дизайна на мебели, екологията и опазването на околната среда, ландшафтната архитектура, селското стопанство, ветеринарната медицина, мениджмънта и други разрешени от закона области.

Част от специалностите, които започват да се изучават в следдипломното обучение, постепенно се разширяват и се преобразуват в специалности към различните факултети на университета ("Екология и опазване на природната среда", "Интериор и дизайн", "Мениджмънт").

Обучението в ЦСОК се осъществява чрез специализации, курсове за повишаване на квалификацията и опресняване на знанията, курсове за професионална квалификация, курсове за професионално обучение и подготвителни курсове за кандидат-студенти.

А. Специализации - организират се с цел повишаване на квалификацията на специалисти с висше образование или специализиране в нова, по-тясна област на познанието и могат да се провеждат индивидуално или групово в редовна и задочна форма на обучение с продължителност от 12 до 18 месеца.

Понастоящем към ЦСОК се провеждат индивидуални и групови специализации по: "Ветеринарно-санитарна експертиза на хранителни продукти от животински произход", "Инженерен дизайн" и други.

При заявен интерес от страна на кандидатите за обучение могат да се организират и провеждат индивидуални и групови специализации в областта на горското стопанство, дървообработването и производството на мебели, екологията и опазването на околната среда, селското стопанство, ландшафтната архитектура, ветеринарната медицина и стопанското управление по теми и направления, предложени от катедрите към факултетите или посочени от заявителите.

Повишаването на квалификацията на кадрите чрез специализации е перспективно, но то все още е предимно приоритет на отделните специалисти, които имат нужда от това и за което те са гото-

ви да заплатят определена сума за получаването на допълнителни знания. Този начин за получаване на допълнителна квалификация не е достатъчно известен и не е предпочитан от работодателите, което е причина за малкия брой на обучаваните специалисти.

Б. Курсове за повишаване на квалификацията и опресняване на знанията - организират се по желание на заявителя или по предварително подготвени модули от научно-преподавателския състав на ЛТУ или други организации. Продължителността на курсовете се определя от заявителя и се съгласува с ЦСОК, а обучението се провежда групово или индивидуално.

През последните години към ЦСОК са проведени курсове "Пазарът на дървесина" и "Управление на горското стопанство" (организиращи съвместно с Националното управление по горите), "Охлювно фермерство" и други.

През 2009 г. със съдействието на МЗХ от ЦСОК бяха организирани и проведени такива курсове за учители от професионалните гимназии по ветеринарна медицина и по горско стопанство. Надяваме се, че подетата инициатива ще продължи и всички учители ще могат да участват в курсове за опресняване на знанията и за допълнително обучение.

Към Центъра се провеждат и курсове за изучаване на чужди езици и курсове за работа с компютри и обучение за работа с конкретни програми. По заявка на Българо-швейцарската програма за горите ЦСОК организира и проведе няколко курса на обучение за работа с географски информационни системи.

Интересът на работодателите от различните фирми и предприятия към този вид обучение е много нисък. От друга страна, промените в икономиката на страната, реформите в системата, изискванията за непрекъснато (продължаващо) обучение и желанието на специалистите налагат да се предложи и въведе система, която да дава възможност за периодично опресняване и допълване на знанията на всички специалисти. Центърът за следдипломно обучение и квалификация и преподавателският състав от Факултета по горско стопанство и от Факултета по стопанско управление са готови да предложат и проведат такива курсове за специалисти, заемащи различни длъжности или по определени научни направления.

В. Курсове (школи) за

професионална квалификация - организират се с цел придобиване на знания и умения в определена област или специалност. Срокът на обучение е от 2 до 4 семестра. Към Центъра се провежда обучение за получаване на професионална квалификация "учител" за студенти - редовно и задочно обучение по специалностите, които следват в курса на обучение.

Г. Курсове (школи) за професионално обучение - организират се с цел придобиване на документ за правоспособност за определена професия или за получаване на допълнителни знания в съответствие с изискванията на действащата нормативна уредба. Понастоящем към Центъра се провеждат курсове за обучение за придобиване на правоспособност за работа с моторни триони и храсторези, курсове по хуманно отношение към животните по време на транспорт, при отглеждане в приюти и зоомагазини и др. Курсовете се организират по предварителна заявка от фирми, предприятия или отделни лица, съгласувана с ЦСОК по всяко време на годината.

Д. Подготвителни курсове за кандидат-студенти - организират се по математика, биология и рисуване. Учебните програми се разработват в съответствие с програмите за кандидатстване в различните специалности на ЛТУ. Обучението започва след набиране на необходимия брой кандидати за формиране на група и се провежда от преподавателите от университета. По време на ученическите ваканции се провеждат интензивни кандидат-студентски курсове.

Приемът на специализантите и курсистите в различните форми на обучение към ЦСОК се осъществява през цялата година, при спазване на следните изисквания:

1. Специализации и курсове (школи) за професионална квалификация - кандидатите подават молба до ректора с лични данни, в която се посочва желаното направление, тема, продължителност, вид на специализацията или курса, формата на финансиране и ксерокопие на дипломата за завършено образование.

2. **Краткосрочни курсове** - кандидатите по лично желание се записват при инспектора на ЦСОК в списък до набиране на необходимия минимален брой курсисти за формиране на група, след което се определят времето и мястото на провеждане на обучението.

Когато курсовете се провеждат по предварителна за-

явка от юридически лица, времето и мястото на провеждане се съгласуват с ЦСОК предварително.

Утвърдените такси за обучението се внасят в касата на ЛТУ от курсистите, специализантите или организациите заявителите преди започването на курса, за което се издава документ.

След успешно приключване на обучението ЦСОК издава съответен документ (свидетелство за професионална квалификация, удостоверение за завършен курс или документ за правоспособност).

Преподавателите от ЛТУ предлагат повече от 60 различни курса: Разработване на бизнес план за проектите по фонд "Земеделие", Разработване на бизнес план за усвояване на средства от структурните фондове на ЕС в горското стопанство, Възможности на лизинга за финансиране в горското стопанство, Маркетингови проучвания и маркетингови стратегии в горското стопанство, Иновации и иновационна политика в горското сто-

панство, Предприемачество в горското стопанство, Оценка на гори и земи от горския фонд, Подготовка и управление на проекти по европейските фондове и програми, Хуманно отношение към животните по време на транспорт, Подготовка на моторни триони и храсторези, Нормиране на труда и разработване на трудови норми в горското стопанство, Защита срещу ерозия и порои - обучителен модул за приложение на Наредба № 1 за специалисти от системата на ИАГ, Организация на труда и производството в горското стопанство - добри практики в Европа, Географски информационни системи, Компютърни мрежи и интернет технологии, Курс по CCNA (Cisco Certified Network Associate), Английски език, Управление на горското стопанство, Връзки с обществеността, Елементи на маркетинга и тяхното приложение в горското стопанство, Бизнес комуникации, Горска политика, Система за проектиране "AutoCAD", Подборен отст-

рел и други.

ЦСОК и ЛТУ имат готовност да приемат и обсъдят конкретни предложения за обучение и повишаване на квалификацията на специалистите от ДГС, ДЛС, РДГ и ИАГ, от общинските стопанства, както и от частните фирми и кооперации в областта на горското стопанство, и да организират това обучение. За тази цел при обучението ЛТУ може да използва както преподавателския състав, така и висококвалифицирани специалисти от системата на горите, а самото обучение да проведе в базите на учебно-опитните стопанства в Бързия или Юндола, в ЛТУ или в предложени от заявителите ДГС или ДЛС.

По-подробна информация за курсовете можете да получите на интернет страницата на ЛТУ - www.ltu.bg, раздел Продължаващо обучение; в централната сграда на ЛТУ, етаж 1, стая 109, инж. Галина Николова, или на тел. 02/962 39 53 и 02/91 907, в. 450.

За по-ефективна работа в гората

Съвременният живот поставя пред лесо-въда все по-нови задачи в областта на горското стопанство, някои от тях - специфични или свързани с екологичните проблеми на глобализирания свят. Днес той, специалистът, посветил се на горскостопанска дейност, се нуждае от достатъчно време за истинска лесо-въдска работа в гората, където трябва да намерят приложение неговите знания, опит и творчески способности.

Същевременно пред лесо-въдите в практиката непрекъснато се поставят все нови и нови задачи, увеличават се техните задължения, а с това неудържимо расте и административно-канцеларската работа. Ето защо е крайно необходимо да се балансират двете дейности в горското стопанство. За всички е ясно, че гората не може да се управлява само с познаване на естеството ѝ или само с четене на лесоустройствения проект и разните окръжности. Просто трябва да си там - в гората, за да проумееш естествените ѝ закони и нейното развитие.

И в не твърде далечното минало в нашия лесо-въдски печат се е писало и са се изнасяли факти колко много българският лесо-въд пъшка под гнета на една грамадна и непосилна нему административно-канцеларска работа, която го отклонява и изхабява като специалист. Може би в други държави, където желанието за напредък в горското стопанство е искрено, лесо-въдът не е така натоварен с канцеларска работа.

За прилагане на правилата на лесо-въдската наука и практика е нужно лесо-въдът като стопанин на гората, която му е поверена за управление и стопанисване, да има необходимите възможности и време да обикаля района си. Да пренесе своята дейност в горите и, убеден в правотата на своите решения, да даде своя принос за предприемане на реформи, които могат да допринесат за подобрене на горското стопанство.

С поставяне на младите лесо-въди в сегашната обстановка на работа в нашата горска администрация се отнема възможността те да приложат на практика своите теоретични познания. Защото всеки млад специалист веднага се сблъсква с онази голяма канцеларска работа, която е създадена в нашите горски и ловни стопанства и която ангажира голяма част от времето и труда на лесо-въда.

Стопанската и техническата дейност на лесо-въда не намират достатъчно приложение в гората. Не може да не сме против онай грамада от бюрократична работа, която отнема възможността за ползотворна чисто лесо-въдска дейност и за най-предания на горското дело лесо-въд, готов и искрено желаещ да изпълнява задълженията си. За съжаление има лесо-въди, които сега са повече канцеларисти, отколкото практически дейатели.

Това положение на нещата е изтъквано многократно от работещите в практиката. Върху него неведнъж са се спирали и редица ръководители в управлението на горите. И въпреки всичко то е още налице такова, каквото всички го познаваме.

Нетърпимо е човек да гледа как наши дългогодишни опитни специалисти в горското стопанство не могат да намерят свободно време за работа и дейност по своето истинско призвание и безполезно хаят сили за всичко друго, но не и за това, за което толкова дълго и упорито са учили и са се подготвяли.

Необходими са реформи за освобождаване на българския лесо-въд от пагубното му откъсване от реалната практика, за да му се даде възможност за оползотворяване на енергията на иначе добре подготвените лесо-въдски кадри, които работят в системата на горите.

Старото поколение лесовъди и тяхната концепция за стопанисване на горите*

Уважаеми колеги, всички вие, представители на науката и практиката, дадохте своя съществен принос при разработката и практическата реализация на горската политика на България през втората половина на XX век. Това бяха години, когато в лесовъдската теория и практика се утвърдиха (не само у нас), идеи и нова философия за методите на стопанисването на горите в най-широк смисъл. В основата на тази философска концепция залегна принципът за активно въздействие на възпроизводствените процеси в гората. Ние вярвахме, че специалистът, опирайки се на научните достижения, може да регулира и направлява суксесионните промени в екосистемите в интерес на обществото и да създава гори не по-лоши от природните. На тази основа, както е известно, бе разгъната мащабна стопанска дейност, в резултат на която дървопроизводственият потенциал на горите нарасна повече от два пъти. В сравнение с 1960 г. об-

щият запас е увеличен от 243 млн. м³ на 590 млн. м³, а средният годишен прираст - от 6.1 млн. на 14.0 млн. куб. метра. При тези ресурси, според някои научни дейци, максималното годишно ползване може да достигне 13 млн. м³, или два пъти повече в сравнение с началото на 60-те години.

Днес критично се оценява прекомерното залесяване с иглолистни. Но добивите от иглолистните и днес имат относително устойчив характер. Добитата строителна дървесина към средата на първото десетилетие на XXI в. е около два пъти повече от широкостранната. В годините на прехода тя стана солидна база за развитието и укрепването на горската промишленост за производство на плочи и целулоза.

Решени бяха в основни линии и противоерозионните проблеми в земите на горския фонд, загълхнаха стотици порои.

За да се облекчи ползването от нашите гори, стотици български специалисти при су-

ровите условия на руската тайга осигуриха доставката на около 22 млн. м³ обли дървени материали. Небивало развитие получи и горската индустрия, особено производството на плочи, целулоза, хартии и мебели. По подобие на напреднали в икономическо отношение страни горската ни индустрия се разви и на вносна суровина - в размер на около 1.6 млн. м³ годишно.

През този, бих го нарекъл *sturm und drang periode*, през тези бурни години, разбира се, бяха допуснати и редица теоретични и практически увлечения и решения: по избора на дървесните видове за залесяване и неизползване в по-голяма степен на възможностите на естественото възобновяване, по рационалното използване на едрата дървесина и други. Всичко това в някои случаи се отразява и на ефективността на капиталните вложения. Тези негативни явления в никакъв случай нямат съществено отражение на постигнатите резултати. Но както е казал поетът:

“Добро ли сме, зло ли
правили./потомството
назвеще ще съди”.

Драги колеги, днес, при други условия и изисквания, лесовъдската наука и горската политика на държавата се градят на съвсем нови принципи, тези за природосъобразното и многофункционалното лесовъдство, без активна намеса във възпроизводствените процеси. Времето ще покаже доколко тази, до голяма степен заимствана откъде, концепция ще реши специфичните проблеми на горското ни стопанство. Но нека пожелаем успехи на новото поколение лесовъди и те в следващите десетилетия да увеличат екологичния и особено производствения потенциал на българската гора!

**Инж. Христо
ВЪЧОВСКИ**

**Слово, произнесено на тържественото събрание на Дружеството на лесовъдите в София по случай честване на кръгли годишнини на лесовъдите ветерани.*

Юбилеи

Инж. Митко РАЙКОВ на 70 години

Инж. Митко Райков е роден на 21 февруари 1940 г. в с. Градница, Габровска област. Завършва ВЛТИ, специалност “Горско стопанство”, през 1966 г. Работи в горските стопанства в Черни Осъм, Стоките и Габрово. През 1976 г. е назначен за зам.-директор на ГС - Севлиево, а от 1980 г. до пенсионирането си през 2001 г. е директор на това стопанство. В продължение на 20 години той се утвърждава като добър специалист по превръщане на издънките дъбово-церови насаждения във високостъблени и допринася за подобряване на състоянието и общата производителност на гората в този район. Изпъл-

нява техническия проект за борба с ерозията, като организира залесяването на хиляди декари нови гори.

Инж. Райков се издвигва като много добър, скромен и уважаван ръководител. Допринася за развитие на страничната дейност в стопанството, за построяване на камионни и тракторни пътища за нуждите на дърводобива, както и за строителството на множество горски сгради. Но главното в неговата работа винаги е било стопанисването, създаването и отглеждането на горите. Многократно награждаван за отлична работа.

Честит юбилей!

Инж. Петко ПЕТКОВ на 60 години

Инж. Петко Петков е роден на 30 септември 1949 г. в с. Боженци, Габровска област. Завършва ВЛТИ - София, специалност “Горско стопанство”. Започва работа като лесничей в Горско стопанство - Плачковци. По-късно работи като зам.-директор в ГС - гр. Елена, а от 1983 г. е назначен в ДГС - Габрово, където допринася за правилното ползване, съхраняване и опазване на горите в този район.

Инж. Петков е изтъкнат лесовъд и компетентен ръководител със съществ-

вен принос за правилното стопанисване на буковите гори в районите на Елена, Плачковци и особено на Габрово, както и за отглеждането на младите насаждения, които днес са в отлично състояние и изпълняват пълноценно многофункционалното си предназначение. Активно работи по изпълнение на Българо-швейцарския проект за екологосъобразното и многофункционалното стопанисване на буковите гори.

Честит юбилей!

Инж. Иван ГУНЧЕВ

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Трудовият и осигурителният стаж при незаконно уволнение

ОТГОВОР: Съгласно чл. 351 от КТ трудов стаж е времето, през което работникът или служителът е работил по трудово правоотношение, доколкото друго не е предвидено в Кодекса на труда или в друг закон. Именно с разпоредбата на чл. 354, т. 1 от КТ е предвидено, че за трудов стаж се признава и времето, през което не е съществувало трудово правоотношение, когато работникът или служителът е бил без работа поради уволнение, което е признато за незаконно от компетентните органи - от датата на уволнението до възстановяването му на работа. По силата на съдебното решение съществуването на трудовото правоотношение е възстановено от момента на неговото незаконно прекратяване. Трудовият стаж, признат по този ред, е основание за възникване на Вашите трудови и осигурителни права за времето, през което сте останали без работа поради незаконното уволнение, каквито са: придобиване право на платен годишен отпуск; изплащане на допълнително трудово възнаграждение за придобит трудов стаж и професионален опит; изплащане на обезщетения при прекратяване на трудовото правоотношение поради болест или придоби-

ВЪПРОС: През 2003 г. бях уволнен от ДГС. В началото на 2009 г. с решение на Върховния касационен съд беше отменена заповедта за уволнение и съм възстановен на работа. През шестте години съм работил на различни места, но трудов договор съм имал само за година и половина. За този период са ми внасяни и осигурителни вноски. Признава ли ми се за трудов и осигурителен стаж времето, през което съм бил без работа поради признатото за незаконно уволнение?

ване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст и т.н.

С приемането на Кодекса за социалното осигуряване (в сила от 01.01.2000 г.) от трудовия стаж по Кодекса на труда се отдели и самостоятелно се уреди осигурителният стаж.

С чл. 9, ал. 3, т. 2 от КСО законодателят е определил, че за осигурителен стаж се зачита и времето, през което работниците и служителите са били без работа поради уволнение, което е признато за незаконно от компетентните органи - от датата на уволнение-

то до възстановяването им на работа; за този период се внасят осигурителни вноски за сметка на осигурителя (работодателя) върху последното брутно възнаграждение, ако лицето не е било осигурявано; ако лицето е било осигурявано, осигурителните вноски се внасят върху разликата между последното брутно възнаграждение и осигурителния доход за периода, ако този доход е по-малък.

Трудовият стаж поначало се признава и за осигурителен стаж, при условие че са изпълнени изискванията на осигурителното законодателство.

ДГС като Ваш осигурител (работодател) следва да внесе осигурителните вноски върху последното брутно трудово възнаграждение през 2003 г., когато сте били незаконно уволнен, за целия период до датата на възстановяването Ви на работа, като се приспадат вноските, когато сте били осигуряван.

СПРАВКА: Чл. 351 и 354, т. 1 от КТ и чл. 9, ал. 3, т. 2 от КСО.

Николина НАНОВА
юрист при ФСОГСП

РЕДКОЛЕГИЯ НА ВЕСТНИК “БЪЛГАРСКА ГОРА”

JSSN 1312-7055

<http://www.bulgarian-foresters.info>

Главен редактор - инж. Богдан БОГДАНОВ
Редакционен съвет:
доц. д-р Иван ПАЛИГОРОВ, проф. д-р Никола КОЛЕВ, доц. д-р Милко МИЛЕВ, ст.н.с. Груд ПОПОВ, инж. Борис ГОСПОДИНОВ, инж. Илия СИМЕОНОВ
Редактор - Диана ПЕТРОВА
Предпечатна подготовка - инж. Ваня ИЛИЕВА
Печат - БОБ и Ко Принт

КОРЕСПОНДЕНТИ: инж. Иван ГЕОРГИЕВ - Берковица, инж. Георги МАНГУШЕВ - Благоевград, инж. Стоян ТЕРЗИЕВ - Бургас, инж. Игнат ИГНАТОВ - Варна, инж. Борислав ЯНГОЗОВ - Кърджали, инж. Румяна ВЕЛЧЕВА - Ловеч, инж. Никола КАВАРДЖИКОВ - Пловдив, инж. Кирил ТОДОРОВ - Пазарджик, инж. Тодор ТОДОРОВ - Русе, инж. Красимир КАМЕНОВ - Смолян, инж. Румяна ПЕНЕВА - Сливен, инж. Ярослав ЯРОСЛАВОВ - Стара Загора, инж. Иван ГУНЧЕВ - Велико Търново, инж. Илиян МУТАФЧИЙСКИ - Кюстендил, инж. Николай СТОЯНОВ - Шумен, ст.н.с. I ст. Христо ЦАКОВ - Институт за гората, ст.н.с. II ст. Костадин БРОЩИЛОВ - ОСДГ - Бургас. *Всички мнения, изразени в авторски публикации, са лични и не ангажират Редакционния съвет.*

Съюз на лесовъдите в България
Банкова сметка: IBAN BG 90 STSA № 93000010117510, Банков код: 30021040, Банка ДСК - АД, клон 4 София 1000, бул. “Витоша” 15
За връзка със Съюза на лесовъдите в България и със Съюза на европейските лесовъди
e-mail: bggora@abv.bg
www.european-foresters.info
Телефон на СЛБ: 02 / 981 86 32

Тревога за българската природа

Водени от професионален интерес и желание да бъдем полезни, на 25 януари 2010 г. група ветерани и учени от София проведохме събрание на тема "Състояние и проблеми на защитените територии в България". По темата кратки информации направиха инж. Михаил Михайлов - директор на Националната служба за защита на природата към МОСВ, и инж. Тома Белев - директор на ДПП "Витоша" и председател на Асоциацията на парковете в България.

От дискусиата пролича тревога за незавидното състояние, в което изпаднаха през последното десетилетие редица защитени обекти, включени в системата на МОСВ.

Много актуално и със загриженост прозвуча изказването на д-р Иван Раев за допуснатото неоправимо посегателство върху природната среда в Северозападния дял на Рила планина. Д-р Раев отправи основателен въпрос към инж. Михайлов за бъдещата политика и дейност на МОСВ за по-нататъшно увеличаване на площта на защитените територии. Задоволителен отговор така и не се получи.

В началото на XX век бързо се разраства значително по мащабите си природозащитно движение. Успоредно с изграждането на пътища, туристически хижи, хотели и все по-масовото навлизане на туризма в българските планини, у нас настоятелно се поставя въпросът за създаване на нормативна защита срещу увреждания на природната среда. Първите и най-активни природозащитници за онова време са известни интелектуалци, учени, писатели и мнозина български лесовъди, повечето от които учили и завършили образование в европейски държави.

Лесовъди са инициатори за създаването през 1933 г. на първите у нас природни резервати: Силкосия, Парангалица и Бистришко бранище, както и обявяването на първия на Балканския полуостров Национален парк "Витоша" през 1934 г. До края на Втората световна война в България са обявени още редица резервати, в това число и Нарoden парк "Златни пясъци" през 1943 година.

По време на т.нар. тоталитарна държава настъпва бум в обявяването на нови защитени територии, най-значимите от които са поставени под егидата на международни конвенции: за опазване на световното, културно и природно наследство (Народният парк "Пирин" и резерватът "Сребърна") и 17 биосферни резервата.

Създадени са административни и технически служби за охрана и контрол към по-големите защитени територии. Като цяло защитените територии са в структурите на горското ведомство.

Имаше години, когато с гордост заявихме по света, че защитените територии са бисерът в короната на българската гора. Това бе така, защото тази дейност беше приоритет в горското ведомство.

След 1997 г. се намериха лесовъди, които предадоха най-ценната част от защитените територии - резерватите и националните паркове, във

Боянският водопад, ПП "Витоша"

функциите на друго ведомство - МОСВ. Това министерство през изминалите повече от 10 години доказва, че няма потенциала да осъществява функциите в защита на тези изключително ценни територии. Варварско посегателство се допусна върху най-нежните и крехки екосистеми в Пирин, Рила и по Черноморието. Трагично е положението по охраната и инвентаризацията на природната среда в резерватите "Ропотамо", "Камчия", "Калиакра", "Тисата" и още много други.

През 2009 г. обходих значителни части от територията на Природните паркове "Странджа", "Българка", "Златни пясъци", "Сините камъни", "Витоша" и "Беласица". Радвам се на добре уредените им администрации, макар и в малоброен състав, и на отлично подредените и поддържани посетителски центрове.

Понастоящем природните паркове в България се разпростират на площ от 275 000 ха, което представлява 45 % от защитените територии в страната. Считаю, че за нашите природни дадености

възможностите да се увеличи броят на природните паркове и тяхната обща площ са много големи. Това е категоричната защитени територии, в която съществуват всички видове собственост на земи и горите, и наред с опазването на биологичното разнообразие се дават отлични възможности за практикуване на познавателен и рекреационен туризъм.

Скалният феномен "Халката", ПП "Сините камъни"

Необяснимо е защо не се дава ход на процедури за обявяване на нови природни паркове в Родопите, Западната Стара планина, голямата площ с известните на цял свят Белоградчишки скали и други. Проучвания за устройство на национален парк в Западните Родопи бяха извършени още през първата половина на 90-те години на миналия век.

Природните забележителности наброяват 358. В това число не влизат вековните дървета, чийто брой е около 1200. Необходимо е час по-скоро да се направят подобрения в информационната система и маркировката на възможните пътеки за достъп до вековните дървета и да се наблюдават. Тези обекти са много ценен елемент от така широко рекламирания в последно време културен туризъм!

Природозащитното дело, в това число и дейността по създаването и охраната на защитените територии, винаги е била и продължава да бъде работа, свързана с преодоляване на значителни пречки, произлизащи от от-

делни фактори, овластени или влияещи на властта. Ще посоча само няколко примера.

През 80-те години на миналия век НП "Пирин" бе в структурите на горското ведомство. Директорът на парка по това време Константин Икономов яростно се съпротивляваше срещу по-нататъшното изсичане на вековните смърчови и мурови гори в Северен Пирин за изграждане на нови ски писти и свързаните с тях съоръжения. През 1987 г. Градският комитет на БКП в Банско взе решение К. Икономов да бъде снет от длъжността директор на парка. Достойна за подражание бе реакцията на тогавашния председател на Асоциацията по горско стопанство и горска промишленост инж. Иван Груев. В мое присъствие той се обади по телефона на Райна Балева - първи секретар на ГК на БКП в Банско, и ѝ заяви, че това решение няма да бъде изпълнено, понеже Икономов много добре си изпълнява задълженията като директор на парка.

В края на 2008 г. Цеко Минев - шеф на "Витоша ски" АД, бе подкрепен от политическите лица Милен Велчев, Владимир Каролов и други и доц. Стефан Юруков като председател на Държавната агенция по горите подписа заповед за уволнението на директора на ПП "Витоша" инж. Тома Белев заради съпротивата му срещу разюзданите посегателства върху природната среда от страна на "Витоша ски" АД. Категоричната намеса на вицепремиера д-р Меглена Плутчиева спаси Т. Белев от уволнение. Такава бе участта и на директора на ДПП "Странджа" инж. Стефан Златаров.

Сега кметът на Сливен Йордан Лечков "иска главата" на инж. Иван Иванов - директор на ПП "Сините камъни", един отличен професионалист и ръководител.

Примерите, в които наши колеги са воювали за защитата на "защитените територии", са много.

Специалисти - управители на защитените територии, се създават трудно и в продължение на много години. Тяхната дейност не зависи от политическата конюнктура в даден момент. Защищавайки българската природа, те много често ще влизат в конфликт с бизнес интересите на отделни личности. Държавните институции трябва да гарантират сигурността на тези отдадени на природозащитното дело труженици!

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Подкрепете идеята

G.R.E.E.N. Team (Go Research and Explore Environment and Nature) е ученическата компания на СОУ "Васил Левски" - Велинград. Мисията ѝ е да разпространи знанията за природата и растенията в България, също така и за лековитите свойства на билките. Тази година работим по проекта Enterprise Without Borders. Именно по време на общуването с други компании от целия свят се роди идеята за провеждането на 2-3-дневен Есо-Самп за младежи във Велинград, където са съчетани уникалните водни ресурси и невероятната природа. На участниците в лагера ще се даде възможността както да се запознаят с екологичните проблеми, така и да представят техните виждания и решения по тези въпроси. Планираме и ден за опознаване на природата, крайна цел на който да бъде засаждането на ученическа горичка.

Бихме искали да споделим Вашето мнение за нашата идея. Надяваме се на Вашата подкрепа.

G.R.E.E.N. Team

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД
София 1797, ж.к. „Младост“ - 2, ул. „Андрей Ляпчев“ №72
тел. 975 30 76; 0888 28 17 11, 0888 28 74 62
www.husqvarna.bg; e-mail: info@husqvarna.bg